

**L'Actualitat i les Ciències Socials en l'Educació
Primària: la Formació del Pensament Crític**

Codi: 106078
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500797 Educació Infantil	OT	4	0
2500798 Educació Primària	OT	4	0

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Antoni Santisteban Fernández
Correu electrònic: Antoni.Santisteban@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Gustavo Gonzalez Valencia
Neus González Monfort

Prerequisits

No existeixen.

Objectius

1. Valorar el tractament de temes controvertits de la societat actual a l'educació primària.
2. Identificar les habilitats de pensament crític des de l'estudi de la societat a l'escola quan treballem amb Qüestions Socialment Vives.
3. Avaluar la importància de la formació del pensament crític en l'educació i en la democràcia.
4. Desenvolupar la Literacitat Crítica Digital per a la interpretació dels mitjans de comunicació digitals i per a l'acció social.
5. Fer visibles les desigualtats i les injustícies en els mitjans de comunicació digitals i les xarxes socials.

Competències

- Educació Infantil
- Adoptar una actitud i un comportament ètic i actuar d'acord als principis deontològics de la professió.

- Dissenyar i regular espais d'aprenentatge en contextos de diversitat i que atenguin a les singulars necessitats educatives dels estudiants, a la igualtat de gènere, a l'equitat i al respecte als drets humans.
- Promoure i col·laborar en accions, dins i fora de l'escola, organitzades per famílies, ajuntaments i altres institucions amb incidència en la formació ciutadana.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Educació Primària

- Dissenyar i regular espais d'aprenentatge en contextos de diversitat i que tinguin en compte la igualtat de gènere, la equitat i el respecte cap als drets humans que conformen els valors de la formació ciutadana.
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar i aplicar les aportacions de la història, la geografia i les ciències socials a l'ensenyament dels drets humans.
2. Elaborar models de seqüències didàctiques per al foment de la llibertat democràtica, la igualtat de gènere, la justícia social i la solidaritat.
3. Identificar, descriure i analitzar models didàctics, estratègies i materials curriculars sobre la cultura política i la cultura cívica.

Continguts

Bloc 1

1. El treball amb temes controvertits a l'escola i l'educació democràtica: origen, tradicions i tendències
2. El procés de treball amb temes controvertits a l'educació primària: representacions, temps, espai, estudi de casos i presa de decisions.

Bloc 2

3. El desenvolupament de les habilitats de pensament crític en l'anàlisi de qüestions socialment vives.
4. La formació del pensament crític i l'educació per al canvi social.

Bloc 3

5. La Literacitat Crítica Digital: interpretació crítica dels mitjans digitals i de les xarxes socials enfront del sexisme, homofòbia, racisme, aporofòbia i qualsevol forma de discriminació social.
6. El treball amb el discurs de l'odi i la construcció de contrarelats des de l'educació per a la justícia social i els drets humans.

Metodologia

El protagonista en el procés d'ensenyament aprenentatge és l'estudiant i és sota aquesta premissa s'ha planificat la metodologia de l'assignatura.

El professorat presenta les opcions teòriques de les temàtiques i traspasa la responsabilitat als estudiants per a que construeixin els seus coneixements a partir de bibliografia, materials curriculars, propostes educatives, estudis de casos o programes d'innovació.

Es dóna especial importància a l'ús d'eines digitals, contextos virtuals, mitjans de comunicació i webs sobre educació democràtica i drets humans.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Estudi de casos, a partir de mitjans de comunicació i eines digitals	45	1,8	
Tipus: Supervisades			
Activitats d'avaluació continuada presencials i virtuals	7,5	0,3	
Tutories sobre els temes i casos abordats	22,5	0,9	
Tipus: Autònomes			
Comentari bibliografia, webs, activitats pràctiques, propostes i exposició	75	3	

Avaluació

Per poder superar l'assignatura s'han d'aprovar les activitats d'avaluació dels tres blocs. L'avaluació dels tres blocs comporta un seguiment dels treballs a realitzar, i una presentació continuada del que es demani en cada moment del curs.

El lliurament dels tres treballs serà una setmana després de l'acabament de cada un dels tres blocs.

La correcció per part del professorat serà dins del mes següent del lliurament.

La reavaluació de l'assignatura consistirà en una proposta de treball d'una qüestió socialment viva per a l'educació primària, aplicant una de les categories de pensament crític. Aquest treball s'haurà de lliurar dues setmanes després de la comunicació de l'avaluació final.

L'assistència a classe és obligatòria: l'estudiant ha d'assistir a un mínim d'un 80% de classes.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Disseny de propostes d'intervenció educativa presencials o virtuals (grupal)	30%	0	0	1, 2, 3
Treball de reflexió per al seguiment de les temàtiques tractades a classe dins l'educació formal o no formal (individual)	30%	0	0	1, 3
Treball de seguiment de les lectures i de reflexió sobre materials, webs i eines digitals (individual)	30%	0	0	1, 3

Bibliografia

Referències

- ATIENZA, E. (2007). Discurso e ideología en los libros de texto de ciencias sociales. *Discurso & Sociedad*, 1(4), 543-574.

- CASTELLVÍ, J.; TOSAR, B.; ANDREU, M. (2020). La lectura crítica de los medios digitales. *Íber Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*, 99, 7-14.

- DALONGEVILLE, A. (2003). Noción y práctica de la situación-problema en historia. *Enseñanza de las Ciencias Sociales*, 2, pp. 3-12.
- DÍAZ MATARRANZ, J.J.; SANTISTEBAN, A.; CASCAJERO, A. (eds.) (2013). Medios de comunicación y pensamiento crítico. Nuevas formas de interacción social. Alcalá: Universidad de Alcalá/AUPDCS, 253-267.
- EVANS, R. W. Y SAXE, D. W. (eds.). (1996). *Handbook on Teaching Social Issues*. Washington: NCSS.
- GONZÁLEZ MONFORT, N.; SANTISTEBAN, A. (2011). Cómo enseñar ciencias sociales para favorecer el desarrollo de las competencias básicas. *Aula de Innovación Educativa*, 198, 41-47.
- HESS, D. (2009). *Controversy in the classroom: The democratic power of discussion*. New York: Routledge.
- KELLNER, D. ; SHARE, J. (2007). Critical media literacy is not an option. *Learning Inquiry*, 1, 59-69.
- MASSIP, M.; ANGUERA, C.; LLUSÀ, J. (2020). Deconstruir los relatos del odio en el aula. *Íber Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*, 99, 24-31.
- MASSIP, M.; BARBEITO, C.; BARTOLOMÉ, S.; GONZÁLEZ-MONFORT, N.; SANTISTEBAN, A. (2020). Criteris de justícia global per a la valoració i l'elaboració de materials curriculars de ciències socials. Bellaterra: GREDICS-Escola de Cultura de Pau-UAB. https://ddd.uab.cat/pub/lilibres/2020/220972/deccrijus_a2020.pdf
- GIL, F.; MUZZI, S.; SANTISTEBAN, A. (2018). Todos y todas somos inmigrantes. Representaciones de niñas y niños de primaria sobre la inmigración. REIDICS (Revista de Investigación en Didáctica de las Ciencias Sociales), 2, 20-35. <https://mascvuex.unex.es/revistas/index.php/reidics/article/view/3059>
- PAGÈS, J. (2008). Ensenyar l'actualitat, per a què?. *Perspectiva Escolar* 322, 2-11.
- PAGÈS, J. (2015). La educación política y la enseñanza de la actualidad en una sociedad democrática. *Educação em Foco*, v. 19 n. 3, 17-34.
- PAGÈS, J. y SANTISTEBAN, A. (coords.). (2011). *Les qüestions socialment vives i l'ensenyament de les ciències socials*. Barcelona: Publicacions de la UAB.
- ROSS, E.W. & GAUTREAU, M. (2018). Pensando de Manera Crítica sobre el Pensamiento Crítico. *Aula Abierta*, vol. 47, n.4, 383-386.
- ROSS, E. W. y VINSON, K. D. (2012). La educación para una ciudadanía peligrosa. *Enseñanza de las Ciencias Sociales*, 11, 73-86.
- SANTISTEBAN, A. (1998). La formació del pensament creatiu: art, ciència i societat. Santisteban, A. (coord.). *La formació del pensament creatiu* (pp.11-21). Barcelona: AMAG-MRPC/ Diputació de Barcelona.
- SANTISTEBAN, A. (2004). Formación de la Ciudadanía y educación política, en Vera, M.I. y Pérez, D. (eds.). *La Formación de la ciudadanía: Las TICs y los nuevos problemas*. Alicante: AUPDCS. 377-388. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=1454090>
- SANTISTEBAN, A. (2017). Educació política i mitjans de comunicació. *Perspectiva Escolar*, 395, 12-16.
- SANTISTEBAN, A. (2019). La enseñanza de las Ciencias Sociales a partir de problemas sociales o temas controvertidos: estado de la cuestión y resultados de una investigación. *El Futuro del Pasado*, 57-79. <http://dx.doi.org/10.14516/fdp.2019.010.001.002>.
- SANTISTEBAN, A, PAGÈS, J. (2019). Els temes controvertits a l'escola. *Perspectiva Escolar*, 408, 7-12.
- SMITH CROCCO, M. (ed.) (2005). *Social Studies and the Press. Keeping the Beast at Bay?* Greenwich-Connecticut: IAP - Informaiton Age Publishing Inc.
- Wechsler, S. et al. (2018). Creative and critical thinking: Independent or overlapping components? *Thinking Skills and Creativity* (27), 114-122.

Revistes

- Íber Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia, 99. *Interpretar problemas y conflictos contemporáneos*. 2020.

Pàgines Webs

- The Foundation for Critical Thinking, <https://www.criticalthinking.org/>

- *Som crítics* (Fundació Jaume Bofill), <https://www.fbofill.cat/som-critics?lg=es>

- Pensamiento Crítico. Universidad de Salamanca: <http://www.pensamiento-critico.com>

- Council of Europe. Hate Speech Movement.
<https://www.coe.int/en/web/no-hate-campaign/coe-work-on-hate-speech>